

Počátky vietnamsko - thajských vztahů

(Porovnání politiky Vietnamu a Thajska a jejích trendů
vůči Kambodži a Laosu v období do francouzské
okupace Indočíny)

Petr Šimeček

Námi sledované země byly od nepaměti odděleny mohutnou bariérou Annamského pohoří, které se vine severojižním směrem, zhruba podél dnešní hranice Vietnamu a Laosu. Toto pohoří tvoří těžce překonatelnou hráz, která po staletí zamezovala pronikání vlivů původu indického na teritorium Vietnamu¹ a vlivů čínských na teritorium Thajska.² Účelem této práce však není mapovat vzájemné kulturní vlivy, ale především mocenské vztahy těchto dvou lokálních velmocí na Západoindickém poloostrově navzájem. A především vůči teritoriím, které se mezi nimi nacházejí. Úkolem práce je tedy popsat vývoj politiky především vůči teritoriím Laosu a Kambodži a následně hledat dlouhodobé tendence v přístupu k těmto zemím. Rovněž bych chtěl poskytnout porovnání východisek a přístupů těchto dvou rivalů. Práce se týká období do poloviny devatenáctého století.

Poloha Vietnamu a pohlcení Čampy

Tyto dva státy prodělaly v průběhu posledního tisíciletí velice složitý územní vývoj. Vietnam se ze svého území v povodí Rudé řeky a řeky Ma krok za krokem rozšiřoval směrem na jih v úzkém pásu pobřeží mezi mořem a Annamskými Kordillerami³, kde se od druhého století našeho letopočtu zformoval čamský stát, Čampa. Tento stát byl, počínaje rokem 1069, kdy ho vojevůdce Ly Thuong Kiet porazil a donutil odstoupit území, které přibližně odpovídá dnešní provincii Quang Binh, postupně pohlcován, až zanikl zcela. Rozhodující zlom v tomto procesu znamenal rok 1471, kdy Vietnam (tehdejší Dai Viet) drtivě porazil čamská vojska a anektoval území až po dnešní provincii Binh Dinh. Zbytek Čampy dále existoval nejprve jako vazalský stát na území, jež přibližně ohraničují dnešní provincie Phu Yen a Binh Thuan, a později jen jako historický relikv až do roku 1822, kdy císař Minh Mang vyhnal posledního čamského krále.

Na přelomu 17. a 18. století se takto posunuly hranice Vietnamu až na kraj delty Mekongu, která tehdy přináležela khmerskému státu.

¹ Zde nemáme na mysli území Vietnamu v jeho dnešní rozloze, které prodělalo velmi složitý vývoj, ale historický Vietnam, jako státní útvar s kontinuálním vývojem.

² Vlivy, které přesto vzájemně pronikaly z jedné kulturní oblasti do druhé, se v Jihovýchodní Asii nešířily pozemní cestou, ale byly předávány téměř výhradně cestou námořní.

³ Sáy Phú Luang (laoský název); Truon Son (vietnamský název)

Zrod Thajska

Tajské⁴ kmeny postupně pronikaly na území dnešního Laosu, Thajska a některých přilehlých oblastí sousedních států z jižní Číny v druhé polovině 1. tisíciletí n.l. Založily velké množství drobných státeků - *mouangů*, které byly v podřízeném postavení vůči tehdy vzkvétající Khmerské říši. Vznik Thajska se odehrál v závislosti na současném úpadku Khmerského státu, který postupně ztratil sílu kontrolovat své okrajové oblasti, jejichž severozápadní část ve stále větší míře osidlovali etničtí Tajové, kteří během několika prvních století 2. tisíciletí postupně asimilovali původní monkhmerské obyvatelstvo.

Základ thajského státu položil Pa Mouang⁵, tajský kníže, roku 1238⁶, kdy dobyl sídlo khmerského místodržícího Sukothaj a vymanil se z lenní závislosti na khmerském impériu. Thajsko nemá tak přirozeně a jednoznačně vymezené hranice jako Vietnam, který z jedné strany přiléhá k moři a z druhé k mohutnému horskému hřbetu. Pouze na severozápadě odděluje Thajsko od Barmy pás mohutných pohoří. Na severu, východě a jihu není hranice jednoznačně dána a v průběhu staletí byla značně pohyblivá. Na severovýchodě tvořil přirozenou hranici s Lán Xángem Petchabunský hřbet, který však nikdy nepředstavoval nepřekonatelnou bariéru. Vláda v Thajsku⁷ tak jako sousedních *mandalách*⁸ Lán Ná⁹ a Lán Xáng¹⁰ byla značně nestabilní a hranice se pohybovaly v oblastech, kde často nebyl jasný geografický předěl.

Mandaly Lán Ná a Lán Xáng společně s někdejší khmerskou říší, která postupně předala roli velmoci Thajsku, byly považovány za součást thajského státu a byly po značnou část éry Ayudhya poplatné Thajsku (vyjma období válek s Barmánci).

Ayudhya bylo knížectví, které se nacházelo jižně od Sukhothay, podařilo se mu osamostatnit a počínaje rokem 1438 plně pohltilo svého severního souseda. Vnitřní uspořádání státu bylo následující: okolo hlavního města se nacházela královská doména, ji obklopovaly čtyři tzv. vnitřní provincie spravované princí, syny nebo vnuky panovníka. Za nimi se nacházely vnější provincie pod vládou místních knížat, které byly povinné odvádět tribut, nesměly samostatně vyhlásit válku a na požádání byly povinny přispět svou brannou silou. Jinak byly velmi autonomní a jejich vazalský statut velmi závisel na osobní autoritě a moci jednotlivých panovníků. Počínaje polovinou 15. stol. však začínají snahy o centralizaci království¹¹. První reformy zavedl král Boromokraylokanat v letech 1450 -1454. Tyto

⁴ Název Tajové používám v dnes již ustáleném smyslu jako souhrnné označení pro všechny národnosti a národy, které hovoří thajskými jazyky.

⁵ Vzhledem k tomu, že přepisy do latinky v jednotlivých publikacích nejsou jednotné a fonetická podoba ani zápis v thajském písmu se z nich v mnoha případech nedá vyčíst, ponechávám je v té podobě, v jaké je nacházím v jednotlivých knihách. Tvar, který použiji poprvé, budu používat i nadále.

⁶ V současné době je veden spor o autentičnost nejstarších a zároveň nejvýznamnějších epigrafických památek z období Sukhothay. Dostupná literatura však s těmito údaji pracuje. O sporu viz Jiří Šitler, Království Sukhothay, Dějiny a současnost č. 2 - 3, 2000.

⁷ Názvu Thajsko používám pro království Sukhothay a jeho nástupnické státy: Ayudhya, Thonburi a Rattanakosin (názvy odpovídají hlavním městům). Jejich centrum se nacházelo na dolním a částečně středním toku řeky Čaophrayá.

⁸ Tento termín se v thajské historiografii používá pro charakteristický feudální státní útvar oblasti. Mandala je složena z jednotlivých mouangů, které v centru hledají záruku své bezpečnosti. To znamená, že pokud došlo k destabilizaci a úpadku centra, jednotlivé mouangy opustily svůj vazalský svazek s mandalou a vstoupily do jiných. Nezřídká mohly být poplatné více mandalám. Někteří z poplatných panovníků, měli-li k tomu příležitost, odmítli svůj vazalský statut a snažili se vytvořit vlastní skupinu vazalů.

⁹ Lán Ná je název státu, který se rozkládal na území dnešního severního Thajska (Lán Ná Thay - Milión rýžových polí Thajů). Od 1297 spíše známo pod názvem hlavního města Chiang May (Nové město).

¹⁰ Lán Xáng - středověký název pro Laos. Patřila k němu i Khorátská planina, která je dnes součástí Thajska.

¹¹ Za významný impuls k centralizaci je považováno dobytí khmerského hlavního města a následné odvezení tisíců bráhmánů, vysokých činovníků a právníků do Thajska.

tendence měly dlouhodobý charakter a vyvrcholily v 19. stol. v podobě absolutní monarchie dynastie Čakrí.

Vietnamská politika v Kambodži¹² v letech 1620 - 1775.

V sedmnáctém století značně zesílil thajský tlak na Kambodžu. To přimělo krále Chey Chetu II. hledat pomoc ve spojení s nguyenovským Vietnamem¹³. Chey Cheta požádal o ruku dcery knížete Nguyen Hy Tonga. Spolu s vietnamskou princeznou dorazilo do Udongu¹⁴, tehdejšího hlavního města, množství úředníků, hodnostářů a v neposlední řadě i řemeslníků, kteří zaujali místa u dvora, ve správě a obchodních stanicích, jejichž zakládání královna podporovala. Chey Cheta povolil osídlování okolí pozdějšího Saigonu¹⁵ vietnamskými kolonisty a později založení vojenské posádky.

Roku 1679 připlula ke břehům Vietnamu skupina 50 lodí se třemi¹⁶ tisíci přívrženci dynastie Mingů, kteří byli donuceni uprchnout z Taiwanu. Jednalo se o mandaríny a důstojníky, jejichž organizační schopnosti výrazně přispěly k zakládání faktorii a kolonizaci vietnamskými rolníky i při nespočetných expedicích proti Kambodži.

Jednotlivá tažení proti Kambodži využívala obvykle vnitřních sporů o následnictví, které bylo morem všech buddhistických mandal. Výsledek absence pevného nástupnického řádu vedl k tomu, že následníkem se stal ten z pretendentů trůnu, který vyšel vítězně z jejich mocenského souboje. Vítěz takového klání musel Vietnamu, za jeho pomoc, postoupit kontrolu některých území. Takto bylo získáno Preah-Trapeng a Srok Trong¹⁷ od Qety II., dále Meat Chruc¹⁸ od Ang Tonga.

Jindy si Vietnamci žádnou záminku nebrali a donutili příslušného khmerského panovníka opustit území (Satha I. se stáhl z Mesu a Longhoru¹⁹). Takto získal do roku 1775 nguyenovský Vietnam kontrolu nad teritoriem, které se dnes označuje jako Jižní Vietnam.

Politika Vietnamu po nástupu dynastie Nguyen v Kambodži

Po mnoha letech bojů s povstáním Tay Son se Nguyen Anh prohlásil roku 1802 za císaře Gia Longa (1802-1820). Brzy poté zaznamenala vietnamská politika v Kambodži zásadní obrat. Khmerský panovník Chan²⁰ požádal Gia Longa o povolení najmout stráž z řad Vietnamců usedlých v Kambodži jako protiváhu proti svým rivalům, kteří byli podporováni Thajskem. Roku 1813 vypukla diplomatická přestřelka, po které přenechal Bangkok vyřešení této záležitosti Vietnamu. Gia Long přistoupil k přímé okupaci centrálních oblastí Kambodže²¹, čehož urychleně využilo Thajsko k anexi Melouprey²² a Stung Treng.

Vietnamci, aby zajistili své postavení v Kambodži a především v oblastech v dnešním jižním Vietnamu, začali budovat rozsáhlá strategická díla - kanály, které měly umožnit rychlou přepravu vojsk do Siamského zálivu a usnadnit tak obranu proti případné invazi Thajců. Dále se snažili usmířit khmerské obyvatelstvo zákazem zabírání khmerské půdy, ale násilnosti a utrpení okolo kopání kanálů vyvolalo řadu lidových povstání.

¹² Vietnamci nazývali Kambodžu až do 19. stol. tak, jak byla označována v čínských análech – Čenla.

¹³ Tehdy nazývaný Xu Dang Trong

¹⁴ Přibližně 30 km na severovýchod od Phnom Penh

¹⁵ Tehdy se nazýval Prey Nokor, a stále byl součástí Kambodži.

¹⁶ Chapuis udává 3 tisíce, Vasiljev 2 tisíce.

¹⁷ Dnešní Tra Vinh a Soc Trang

¹⁸ An Giang

¹⁹ Dnešní My Tho a Vinh Long, oblast, kde se již dříve usadila značná část čínských asylantů z 1679. roku.

²⁰ Nastoupil na trůn roku 1806.

²¹ Severozápadní regiony byly již pod kontrolou Thajska (od r. 1795 Battambang a Siem Reap).

²² Dnešní provincie Prah Vihear. Tehdy se jmenovala podle správního střediska.

Nejvýznamnějším bylo povstání r. 1833, které bylo provázeno útokem Thajska na všech frontách v Laosu a Kambodži.

Po zlomení povstání a odražení Thajců viděl Gia Long prioritu v reorganizaci administrativy a zajištění obrany proti Thajsku. Administrativa se ocitla v rukou vietnamských civilních a vojenských úředníků, kteří ji reformovali. Bylo zrušeno občinové a feudální vlastnictví půdy, místo něhož bylo zavedeno soukromé. Zvláštní ekonomické a vojenské jednotky složené z vietnamských trestanců a khmerských nevolníků zajišťovaly za použití nových zemědělských technik vyšší výnosy pro rostoucí množství okupačních sil.

To vše bylo doprovázeno asimilační politikou, která zahrnovala zákaz tradičních oděvů, písma a jazyka. Od této doby referovala vietnamská administrativa o Kambodži pod novým sinovietnamským názvem Tran Tay²³. Přisun vietnamských a sinovietnamských kolonistů se neustále zvyšoval.

Zbavení khmerských elit jejich postavení a všeobecný útlak vyvolaly povstání, které již Vietnamci velice obtížně zvládali. V době smrti císaře Minh Manga (1820-1840) krize vrcholila. Nový císař Thieu Tri (1841-1847) nařídil ústup do jižního Vietnamu, kde bylo povstání po delší době poraženo. Rovněž útoky Thajska se podařilo odrazit. Nakonec byl zbytek Kambodže okleštěný o polovinu území, na východě Vietnamem a na severozápadě Thajskem, a uznán vazalem obou mocností. Do francouzské okupace se situace v podstatě nijak nezměnila.

Vývoj thajské politiky vůči Laosu²⁴ v 18. a 19. století

Bohužel dějiny Laosu nejsou známy s takovou podrobností jako dějiny jeho sousedů. Je to způsobeno jeho odlehlostí, malou trvanlivostí písemností a jejich zničením za četných válek, ale i pohrdáním časností, jež je vlastní všem zemím, které absorbovaly původem indickou kulturu. Proto se nemohu rozepisovat o událostech před 18. stoletím.

Pro Thajsko nikdy nepředstavoval Laos politickou prioritu, jakou bylo osudové zápolezení s Barmou v 16. a 18. století, a poměr k evropským mocnostem. Spíše ho považovalo za součást své sféry vlivu a za poplatného vazala. Konkrétní poměr těchto států však závisel na moci těch kterých panovníků, a tak byla tato lenní závislost často ignorována, nebo i odmítána. Laos byl velice odlehlý a měl nízkou hustotu obyvatelstva, takže ani nebyl příhodným cílem pro získání nových nevolníků, a tak tažení do Laosu měla často až tradiční charakter.

Thajský důstojník a později král Taksin znovu sjednotil Thajsko a postupně vyhnal Barmance na přelomu šedesátých a sedmdesátých let 18. století. Zároveň s tím vtrhl do Kambodže, aby dosadil na trůn svého stoupence Ang Tona proti provietnamskému Ang Tongovi. Roku 1777 obsadil jiholaoské knížectví Champasak a o rok později království Viang Chan za pomoci Luang Phrabángu, a obě království se na dalších sto let stala součástí Thajska.

Viang Chan byl vydrancován, a jak bylo tradicí, bylo velké množství laoských rodin přestěhováno do centrálního Thajska na Chaophrayáskou rovinu. Sochy Buddhu i slavný Smaragdový Buddha, který je dnes nejuctívanější sochou v Bangkoku, byly odvezeny spolu se zajatými příslušníky královské rodiny, kteří sloužili jako rukojmí.

Větší a odlehlejší knížectví, tedy Chiang Mai, Luang Phrabang a Viang Chan si i nadále udržela značnou míru autonomie. Tato autonomie se dá přirovnat k míře nezávislosti

²³ Podle názvu oblasti Phnom Penh - Tran Tay Thanh (západní obrana). Podle pevnosti na okraji hlavního města An Man (pacifikování barbaři) se začal nazývat celý Phnom Penh.

²⁴ Mandala Lán Xáng se po r. 1707 rozpadá na tři státy: Luang Phrabang, Viang Chan a Champasak, z nichž si každé činilo nárok na statut království a názvem Lán Xáng. Pro jednoduchost budu o nich nadále mluvit souhrnně jako o Laosu.

někdejších ayudhyjských vnějších provincií: panovníka a jeho zástupce schvaloval thajský dvůr, tak jako i jmenování vysokých úředníků vládnoucích v mouanzích. Trest smrti a vyslání vojska byly rovněž schvalovány Bangkokem. Daně si jednotlivá knížectví navrhovala sama a předkládala je k posouzení.

Rama I., nový thajský král²⁵, potvrdil na trůně syna poraženého nepřítele a povolil návrat některým přesídlencům. Až do roku 1826 byl Laos obnovujícím se, poklidným vazalem. Král Ánuvong však začal plánovat rekonstrukci někdejší mandaly Lán Xáng. Armády Viang Chanu a Champásaku vyrazily směrem na Khórát a začaly repatriovat Laosany přesídlené na Khórátském platu a u Chaophrayá. Ráma III. uzavřel s Brity dohodu, jež mu zaručovala volnou ruku v Laosu. Thajská armáda během roku zlikvidovala jakýkoliv odpor a zcela zpusťovala Viang Chan. Král Ánuvong zemřel v Bangkoku v žaláři.

Zbylé laoské elity se pokoušely sjednat pomoc z Vietnamu, ale ten byl příliš zainteresován v Kambodži, než aby mohl pomoci svým vazalům. Thajsko použilo ke zlomení odporu tradičního prostředku - přesídlování. Oblasti na východ od Mekongu byly vylidněny v maximální možné míře.

Z Laosu zbylo pouze knížectví Luang Phrabang, které si udržovalo zdání samostatnosti tím, že platilo tribut nejen Bangkoku a Hue, ale i Peking, který mu poskytl pečeť království.

Politika Thajska v Kambodži v 18. a 19. století

Tato tematika byla již ze značné části načrtnuta v předešlých kapitolách, proto zde uvedu jen shrnutí podstatných bodů.

V Kambodži provozovalo Thajsko po celý „středověk“ tradičně nájezdy, které měly za cíl ustanovit sobě oddaného vazala, odehnat co největší počet zajatců, případně potrestat khmerský vpád. Obě strany neponechávaly nevyužitou příležitost k vzájemnému napadení. Pokus Prasoet Tonga v třicátých letech 17. století navázat mírové a přátelské vztahy se všemi sousedními zeměmi byl spíše výjimkou.

Thajsko až do poloviny 19. století považovalo celou Kambodžu za svého vazala, a tak žárlivě neslo vietnamský postup v deltě Mekongu, která byla tou dobou stále součástí Kambodže. Zároveň však nemělo sílu k sobě tohoto vazala pevněji připoutat. Podporovalo khmerská povstání i vietnamské vnitřní rozpory. V době, kdy Nguyen Anh bojoval proti Tay Sonům, ho Thajsko materiálně i vojensky podporovalo, zatímco po jejich porážce se stal úhlavním nepřítelem.

Jak Vietnam postupoval v získávání posic v Kambodži, Thajsko přistoupilo roku 1795 k přímé anexi kambodžských provincií Battanbang a Siem Reap a do konce devadesátých let získalo kontrolu nad všemi jiholaoskými mouangy, které byly předtím podřízené Kambodži. Rok po té, co Vietnam odsadil roku 1813 Phnom Penh, anektovalo Thajsko další dvě provincie: Meloupey a Stung Treng.

Soupeření Thajska a Vietnamu o nadvládu nad Laosem a Kambodžou vyvrcholilo v letech 1834 - 1847, tehdy byly uzavřeny dohody o rozdělení sféry vlivu. Planina džbánů²⁶ a okleštěná Kambodža byly pod společným vlivem.

Charakter vietnamské mezinárodní politiky

Oproti Thajsku byla pro Vietnam kontrola knížectví přiléhajících ze západu k hranicím Vietnamu (Xiang Khouang na planině džbánů, Sipsong Chu Tai na severovýchodě

²⁵ Zakladatel dynastie Čakri, která vládne v Thajsku dodnes.

²⁶ Tran Ninh (vietnamsky), Mouang Phuan (laosky)

Laosu nebo Thaeng²⁷ v povodí Černé řeky a další) záležitostí především strategickou. Pro Vietnam byly vždy fatální především vztahy se sousední Čínou, kontrola příhraničí s Laosem měla za úkol zabránit formování případných vojenských koalic mezi čínskou velmocí a ostatními státy Jihovýchodní Asie, jako byl pokus Sungů o koalici s Čampou a Khmery roku 1076, nebo pokusy Mongolů o dvě stě let později.

Etničtí Vietnamci se nikdy neusazovali v hornatých oblastech, a proto v omezeném prostoru delty Rudé řeky a přilehlých částech středního Vietnamu postupně nastal populační přetlak, který umožňoval kolonizovat tak vzácnou půdu v řetězcích úzkých pobřežních nížin dobytých na Čampě a později v deltě Mekongu na Kambodži. Především nguyenovský Vietnam programově budoval svou hospodářskou základnu. Poskytoval kolonistům prostředky na obdělání země a potraviny na dobu, než budou soběstační. Rovněž poskytoval lhůty na odklad daňové povinnosti. Takto si vytvářel potenciál, který mu umožnil obstát v boji se svým severovietnamským rivalem pod vládou rodu Trinh, který pro obdobnou expansi neměl prostor.

Kromě strategické důležitosti horských oblastí byly též pro Vietnam významné některé suroviny, které tyto regiony poskytovaly. Například pryskyřice pro výrobu laků.

Vietnamská jižní expanze měla však kromě demografického tlaku a cíleného budování mocenské základny ještě třetí neopomenutelný důvod, kterým byl vietnamský pocit kulturní nadřazenosti nad svými jižními a východními sousedy, jejichž kultura nikdy nepatřila do čínského okruhu. Vietnamci sami byli po velice dlouhou dobu vystaveni bezprostřednímu vlivu čínské kultury a spolu s asimilací filosofických a státoprávních modelů přijali i čínský pohled na ostatní, nečínské společnosti, které je žádoucí civilisovat. Tento postoj může ilustrovat následující příklad.: Když vyslal Gia Long roku 1806 poselství do Kambodže, sestavil přesnou kopii darů, které sám obdržel od císaře z dynastie Čching na začátku vlády. Mezi nimi byly dokumenty s vyobrazením zlatých draků pro oficiální příležitosti, mandarínský oblek a pečeť svrchovanosti, na které byl vyryt velbloud. Jednalo se tedy o předměty, jejichž smysl byl pro Kambodžany nepochopitelný.

Je otázkou, zda-li ve čtyřicátých letech opravdu chyběla vůle nebo síla pokračovat ve stávající trantsayské politice, nebo šlo spíše o projev vietnamského realismu a místo vyčerpávajícího boje s Thajskem se Hue zaměřilo na upevnění posic v jižním Vietnamu a na jiné otázky. Nenašel jsem odpověď na otázku, do jaké míry si Vietnam v této době uvědomoval nebezpečí v podobě kolonialismu evropských mocností.

Charakter thajské mezinárodní politiky

Dobývání nových teritorií nemělo za cíl získat pro Thajsko novou zemědělskou půdu, té bylo až do našeho století více než-li dost, ale především zajmout co největší množství lidí, které pak usazovalo v královské doméně a vnitřních provinciích, a vynutit si tribut.

Dalším důležitým aspektem byla snaha získat kontrolu nad obchodními cestami. Obchod byl společně s tributem a daněmi z královské domény hlavním zdrojem příjmů královské kasy. Obchodní motiv byl důležitý především v politice na Malajském poloostrově a při Andamanském moři. Naproti tomu ve východním a severovýchodním pohraničí byla váha tohoto faktoru mnohem nižší, ale i odtud proudilo do Thajska bohatství v podobě jeleních kůží, slonoviny, nosorožčích rohů nebo železa. V neposlední řadě úspěšná válečná tažení zvyšovala prestiž panovnického rodu.

Thajci si vždy byli vědomi své etnické jednoty s Laosany a ostatními tajskými etniky, což dokládají legendy o společném původu, které se dochovaly v laoských,

²⁷ Dien Bien Phu

chiangmaiských a thajských kronikách²⁸, společné kultury založené na buddhismu a silně ovlivňované sandhou²⁹. Proto neexistoval pocit kulturní nadřazenosti. Porážka mouangů byla zdůvodňována zákonem karmy, právě tak jako tento zákon ospravedlňoval výjimečné postavení panovníkovy osoby.

Na přelomu 18. a 19. století, po sérii zničujících válek s Barmou, Thajsko změnilo svou politiku. Od této doby začalo rasantně připoutávat slabší a zaostalejší Laos, Chiang May a Kambodžu, tak jako malajské sultanáty na Malajském poloostrově. Vzájemné poměry panovníků zůstávaly v rámci tradičních vazalských vztahů.

V Kambodži vyvstal Thajsku v podobě sjednoceného Vietnamu vyrovnaný soupeř. Když Thajsko zjistilo, že nemá sílu k sobě připoutat celou Kambodžu, anektovalo alespoň ty provincie, které přiléhaly k jeho vlastnímu území. Zároveň podporovalo ty síly, které bránily upevnování vietnamských posic.

Po povstání v Laosu roku 1826 se řada dědičných knížectví změnila na provincie. Thajsko pokračovalo v již dlouho trvajícím trendu, který soustřeďoval moc do rukou panovníka.

Britské dobývání Barmy a politika na Malajském poloostrově, stejně jako opiové války v Číně utvrdily thajský dvůr v tom, že nebezpečí ze strany západního imperialismu je největší hrozbou od dob barmských válek. Ve čtyřicátých letech 19. století byla dohoda s Vietnamem vedena nechutí plýtvat silami v boji s vyrovnaným a nikoliv nejnebezpečnějším nepřítelem.

Seznam použité literatury

- Berzin, E. O.: Istorija Tailanda, Nauka Moskva 1973
Chapuis, Henri: A History of Vietnam, Greenwood Press Westport Connecticut 1995
Nguyen Khac Vien: Dejiny Vietnamu, Pravda Bratislava 1978
Nguyen Vo, Thu Huong: Khmer Viet Relations and The Third Indochina conflict, McFarland&Company, Inc., Publishers, Jefferson, North Carolina, and London 1992
Stuart-Fox, Martin: A History of Laos, Canbridge University Press 1997
Thongchai Winichakul: Siam Mapped, University of Hawaii Press Honolulu 1994
Vasiljev, Ivo: Za dědictvím starých Vietů, Etnologický ústav AV ČR Praha 1999

²⁸ Nithán Khun Borom (vyprávění o Khun Borom): Khun Borom byl vyslán králem nebeských bohů, aby vládl nad pozemskou říší. Dále vypráví o gigantické tykvi, z níž vzešli všichni Khá otroci i Tajové. Obdobné verze se tradují u všech tajských etnik.

²⁹ Buddhistické mnišské řády